

Wajeeleg | Oud en Nieuw

Op de laatste dag van zijn leven schreef Moshe een Torah-rol. Deze rol werd bewaard in de Heilige Ark in de Tempel. De precieze plek waar de rol lag, vertelt ons of wij de Torah kunnen aanpassen aan de moderne wereld en zo ja hoe.

We naderen het einde van de vijf boeken van de Torah en daarmee ook het einde van het leven van Moshe Rabenoe. Het gedeelte dat we deze week uit de Torah lezen, parashat Wajeeleg, vertelt ons wat er op de laatste dag van het leven van deze grote leraar en leider gebeurde.

Onze parasha omschrijft hoe Moshe Rabenoe de Torah opgeschreven heeft, woord voor woord, letter voor letter, precies zoals G-d het hem gedictreed had. Je leest dit in [Dewarim 31-9](#). Dit was de eerste Torah-rol ooit!

De eerste Torah

De Torah-rollen die we vandaag gebruiken zijn kopieën van kopieën van deze oorspronkelijke rol. Het is bijzonder dat, ondanks de verspreiding van het Joodse volk over de hele wereld, alle Torah-rollen identiek zijn gebleven. Gedurende duizenden jaren hadden Joden uit verschillende werelddelen geen of nauwelijks contact met elkaar en toch blijkt dat elke Torah-rol uit de hele wereld op elk detail identiek is. Niet alleen dat, ook de Joodse wetten - enkele verschillen in gewoontes nagelaten - worden door Joden over de hele wereld op dezelfde manier uitgevoerd.

Terug naar Moshe Rabenoe, die deze speciale Torah-rol die hij zelf had geschreven, aan de priesters gaf. Zij waren samen met de Levieten verantwoordelijk voor onderwijs en kregen daarom de Torah-rol aangeboden.

De rest van het Joodse volk was hier niet blij mee. Zou uitsluitend de stam Levi een Torah-rol bezitten? De Torah was op de berg Sinai aan het hele Joodse volk geschonken en niet alleen aan één stam. Iedereen zou toegang tot de Torah moeten hebben. Iedereen had het voorrecht en de plicht om te mogen *lernen*.

Moshe Rabenoe was heel blij met deze klacht en besloot om nog twaalf Torah-rollen te schrijven, voor elke stam één. Zodoende schreef Moshe op zijn sterfdag, 7 Adar 2488, totaal dertien Torahrollen (Psikta deRav Kahana).

De Midrash (Dewariem Raba 9;9) vertelt ons dat, mocht er ooit iemand de Torah willen vervalsen of veranderen, dan was er altijd die eerste rol om tegen hem te getuigen. Mocht iemand ooit toegang hebben tot die eerste rol en die willen vervalsen, dan waren er altijd nog de andere twaalf rollen om daartegen te getuigen.

In of naast de Heilige Ark

“En Moshe gebood de Levieten, dragers van de heilige ark, zeggende: neem deze Torah-rol (de 1^e die Moshe had geschreven) en plaats hem aan de zijkant van de heilige ark van het verbond van G-d, jullie G-d en het zal daar zijn in jou als getuige.”
Dewarim 31-25,26

De heilige ark was een driedubbele doos, gemaakt van goud en hout. Deze doos lag in het allerheiligste vertrek van de tabernakel en later in de Tempel in Yerushalayim. Het Allerheiligste was een ruimte in de Tabernakel/Tempel waar bijna nooit iemand kwam. Alleen de hogepriester mocht éénmaal per jaar deze ruimte betreden en wel op Yom Kipoer.

Deze unieke eerste Torah-rol werd om de zeven jaar door de koning gebruikt. Aan het einde van het *shemita jaar* - een landbouwkundig rustjaar voor de grond - vond er een bijzondere bijeenkomst plaats: in plaats van dat alleen de heren uit heel Israel zich naar de Tempel begaven, zoals dat drie keer per jaar ter gelegenheid van de feestdagen gebeurde, was er een totale reünie van het hele Joodse volk. Mannen, vrouwen, kinderen en zelfs baby's kwamen bijeen in de Tempel.

Daar las de koning, om de zeven jaar, uit deze speciale Torahrol voor *‘zodat zij zullen horen en zodat zij zullen leren en ze zullen G-d, jullie G-d vrezen en ze zullen uitvoeren alle woorden in deze Torah’*, Dewarim 31-12.

De vraag is waar werd deze rol precies opgeslagen?

‘Aan de zijkant van de heilige ark’ vertelt de Torah ons.

Wat wordt hiermee bedoeld? Rabbi Meir en Rabbi Yehuda hebben hier een meningsverschil over. De Talmoed legt dit in Bawa Basra 14 uit.

Rabbi Meir was van mening dat de Torah-rol **in de heilige ark** aan de zijkant van de stenen tafelen geplaatst moest worden. Met andere woorden, niet tussen de stenen tafelen, maar ernaast, maar wel **binnenin de ark**.

Rabbi Yehuda dacht er anders over. Hij vertaalt het woord *zijkant* letterlijk. De Torah-rol lag volgens hem op een plank die **aan de buitenkant van de ark** vastzat.

Plaatsbepaling voor de Torah-rol

Drie vragen komen naar voren:

1. Wat motiveert Rabbi Meir om te zeggen dat deze speciale Torah-rol aan de binnenkant van de heilige ark geplaatst moest worden terwijl het vers duidelijk '*aan de zijkant*' zegt?
2. Waarom moest deze rol zo dichtbij de ark zijn?
3. Welke les schuilt er voor ons in de precieze plaatsbepaling van de torah-rol? Wat kunnen wij uit deze informatie leren? We zijn inmiddels in de 21ste eeuw beland. Deze instructie over de plaatsing van de Torah-rol vond meer dan 3000 jaar geleden plaats. Hoe relevant is het voor mijn leven om te weten of de Torah-rol aan de binnenkant of aan de buitenkant van de heilige ark geplaatst werd?

Inmiddels is de Tempel tweemaal verwoest, éénmaal door de Babyloniërs en de tweede keer door de Romeinen. Dat laatste vond ook al bijna 2000 jaar geleden plaats. En elke keer weer, één keer per jaar, lezen wij op Shabbat uit de Torah deze parasha die ons vertelt waar deze rol geplaatst werd. Welke les schuilt hierin? Welke gedachte zit hierachter?

In de Heilige Ark lagen de stenen tafels waar de tien geboden in gegraveerd waren. Deze geboden, geschreven met 620 letters, vertegenwoordigen de hele Torah. Er zijn namelijk 613 geboden en verboden die in de Torah staan en 7 geboden die onze geleerden hebben ingesteld, samen zijn dat er 620.

Elke wet, elk idee, elke geschiedenis, elke regel en elk verhaal uit de Torah zit in geconcentreerde vorm in die tien geboden. De Torah is eigenlijk een uitleg en uitbreiding van deze tien hoofdprincipes. De stenen tafelen zijn de bron en tevens de geconcentreerde vorm van de Torah.

Utrecht of Cuijk

Het meningsverschil tussen Rabbi Meir en Rabbi Yehuda gaat eigenlijk over de band tussen de tien geboden en de uitleg ervan in de Torah. **Moet de Torah bij de bron blijven, binnen de heilige ark, zoals Rabbi Meir stelt of moet de Torah zoals Rabbi Yehuda verklaart, meer aan de buitenkant liggen?**

Moet alles in de doos blijven in zijn oorspronkelijke vorm of mogen we voorzichtig naar buiten toe treden? Blijft de Torah in Yerushalayim en Bnei Brak of mag deze Torah zich ook in Utrecht of Cuijk manifesteren en zo ja, op welke manier?

Hoe geven we oude tradities door aan een 21^e eeuwse smartphone-verslaafde? Hoe vertellen we *'In het begin schiep G-d de hemel en de aarde'* aan een scholier die niet beter weet dan dat wij vroeger apen waren?

Laten we de Torah in een dichte doos of laten wij G-ds wijsheid aan iedereen zien? Blijven wij naar een oud stuk perkament kijken waar letters met een veer op geschreven zijn of gaan wij internet gebruiken om leuke Torah-filmpjes aan onze kinderen te tonen? Laten we het Jodendom in zijn oorspronkelijke vorm of treden wij uit de doos?

Buiten de ark, maar nauw verbonden

Rabbi Meir was een grote geleerde. Toch blijkt keer op keer dat de wetten uiteindelijk niet volgens zijn mening bepaald zijn. Hij was te heilig en te hoog om door zijn collega's gevat te worden. Hij vond dat de Torah in de ark moest blijven. Zo was hij zelf ook. Geen aanpassingen en modernisering.

De naam Meir betekent licht geven. Deze grote geleerde gaf zoveel licht dat zijn leerlingen hem niet konden vatten. Ze werden verblind, waardoor uiteindelijk al het licht verloren ging.

Rabbi Yehuda daarentegen ging wat meer met zijn tijd mee. Van hem mocht de Torah uit de doos. Maar let op! De rol werd geplaatst op een plank die vastzat aan de heilige ark. Met andere woorden: de link met de stenen tafelen moest wel behouden worden. Het plankje zat vast.

Dit betekent dat je nooit en te nimmer de Torah mag aanpassen of veranderen of van de Torah iets mag afdoen of aan de Torah iets mag toevoegen. De Torah is de wijsheid van G-d en is daarom onveranderbaar. G-d is eeuwig en Zijn wijsheid, die Hij in de Torah gestopt heeft, ook.

Wél ga je de Torah vertalen, uitleggen, verspreiden en alle moderne middelen gebruiken om de Torah duidelijker en meer verstaanbaar te maken voor de moderne mens. Buiten de ark, maar wel nauw ermee verbonden.

De naam Yehuda betekent dankbaarheid en overgave. Rabbi Yehuda was van mening dat een leraar zijn hoog spiritueel licht moet verlaten om zichzelf verstaanbaar te maken voor zijn studenten. Doceren is doseren. Hij moet zich overgeven aan zijn leerling en zijn hoog niveau gedeeltelijk verlaten. Zolang de plank nog maar verbonden is.

In beweging

Zo is ook de naam van onze parasha *Wajeeleg. En hij ging....*

De Torah is in beweging. Enerzijds heeft de wijsheid van G-d een onveranderbaar aspect. Dat zijn de gegraveerde letters die je nooit en te nimmer los kunt koppelen van de steen. Anderzijds staat de Torah boven de tijd en kan mee bewegen zonder dat de authenticiteit ervan aangetast wordt. De externe aspecten en de terminologie passen zich aan. De kern blijft echter zuiver, puur, G-ddelijk en onveranderlijk.

Hier is het belangrijk om te kunnen nuanceren. Zijn wij in staat om de Torah te vertalen naar termen en woorden die de moderne mens aanspreken of gaan we de Torah aanpassen aan de gemakken van de 21ste eeuw? In het eerste geval blijven wij trouw aan de Torah en blijft het Jodendom onaangetast. In het tweede geval hebben wij water bij de wijn gedaan. De oorspronkelijke bedoeling zijn we kwijt, de authenticiteit is verloren.

Leg je de Shabbat-rust uit in termen die een modern persoon raken of vertel je hem dat hij Shabbat kan vieren zonder zich aan de regels te houden, zodat hij zijn dagelijkse routines en gewoontes niet hoeft te verstoren?

Er bestaan allerlei stromingen die zich Joods noemen, maar die de Torah losgekoppeld hebben van zijn oorspronkelijke staat. Op het moment dat je de Torah van het plankje loskoppelt en de authenticiteit van het Jodendom aantast mag je dat geen Jodendom meer noemen. Daarmee verleid en bedrieg je jezelf en anderen. Je biedt iets aan dat je Joods noemt, maar je hebt het verwaterd en daarmee het G-ddelijke en volmaakte aspect weggehaald.

En toch blijven wij in beweging totdat Mashiach komt. En wie zal zijn komst aankondigen? Het is Eljahoe de profeet. Waarom hij en niet bijvoorbeeld Moshe Rabeenoe? Omdat Moshe al 3000 jaar in Gan Eden zit terwijl Eljahoe Hanawie nog steeds op aarde aanwezig is. Hij bezoekt elke brit mila (besnijdenis) en eert jaarlijks onze Sederavond door zijn komst. Hij weet wat zich afspeelt in deze wereld. Hij gaat met z'n tijd mee. De Torah zelf gebiedt ons om de geleerden van onze generatie te gehoorzamen. Ja, we bewegen mee. We treden naar buiten toe. We kijken om ons heen en vragen ons af hoe wij de meest moderne middelen kunnen inzetten om Hashem nog beter te kunnen dienen en om de Torah nog beter te begrijpen.

'Blijf bij de bron' is de les van het plankje. De Torah wordt vertaald en uitgelegd in een taal die de mensen aanspreekt, maar het blijft een authentieke weergave in een modern jasje;

aangekleed maar niet aangepast. Deze nuance is soms moeilijk te bepalen. Wees in ieder geval eerlijk. Elk pad dat afdwaalt van het authentieke Jodendom is in wezen een leugen en mag geen Jodendom meer genoemd worden. En wie wil daar nou zijn tijd mee verdoen?

Ketiewa wechatima tova!

Mogen jullie ingeschreven en verzegeld worden voor een goed en zoet jaar! Amen!

Bracha Heintz

Gebaseerd op lessen en artikelen van Rav YY Jacobson.

Laat het mij weten indien U deze artikelen niet wenst te ontvangen. Vragen en kritiek zijn ook zeer welkom!

Met dank voor de opmaak en correcties door Rianne Meyer, Sonja Tamam en Devorah v.d. Heiden.

Agenda:

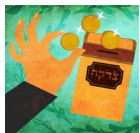
Rosh Hashana 2, 3 & 4 okt

Yom Kipoer vrijdag & zaterdag 11 & 12 okt

Soekot Feest volwassenen en kinderen zondag 20 okt

Soekotfeest studenten dinsdagavond 22 okt 20 uur

Iedere school/werkgever is in NL wettelijk verplicht zijn leerlingen/werknemers op feestdagen vrij te geven.

Helpt u mee om de continuïteit van deze artikelen te waarborgen? Door te sponsoren word je een actieve partner en steun je ook verdere activiteiten! Doneren kan hier op chabadutrecht.nl/doneren.

Beeld: chabad.org